

Etusivu>Perhe- ja perintöoikeudelliset asiat>Vanhempainvastuu: huoltajuus ja tapaamisoikeus**Vanhempainvastuu: huoltajuus ja tapaamisoikeus**

Ranska

1 Mitä lakitermi "lapsen huolto" käytännössä tarkoittaa? Mitä oikeuksia ja velvollisuuksia lapsen huoltajalla on?

Ranskassa vanhempainvastuulla tarkoitetaan oikeuksia ja velvollisuuksia, joiden tarkoituksena on turvata lapsen etu.

Vanhempainvastuu kuuluu vanhemmille lapsen täysi-ikäisyyteen tai täysivaltaiseksi julistamiseen asti.

Vanhempien velvollisuutena on suojella lapsen turvallisuutta, terveyttä ja moraalisia arvoja, jotta varmistetaan lapsen kasvatus ja kehittyminen niin, että hänen yksilöllisyytensä kunnioitetaan.

Vanhempien on järjestettävä lapselle asuinpaikka etenkin, jos he ovat eronneet. Heidän on järjestettävä lapselle asunto. Jos he eivät pysty tähän, heidän on järjestettävä lapsen asuminen kolmannen osapuolen luona.

Isällä ja äidillä on oikeus ja velvollisuus valvoa lasta, ja heidän on huolehdittava hänestä päivittäin. He voivat rajoittaa ja jopa kieltää lapsen ja kolmansien osapuolten välisiä suhteita lapsen iän huomioon ottaen. Heidän on kunnioitettava lapsen oikeutta pitää yllä henkilökohtaista suhdetta isovanhempiinsa.

Vanhempien on varmistettava, että heidän lapsensa saa koulutusta ja kasvatusta. Tähän kuuluu esimerkiksi oppivelvollisuus, ammatillinen koulutus, moraalkasvatus ja yhteiskuntakasvatus. Vanhemmat päättävät lapsen uskonnosta hänen yksilöllisyytensä kunnioittaen. He päättävät myös lapselleen annettavasta sairaanhoidosta.

Vanhempainvastuu tarkoittaa myös sitä, että vanhemmat ovat lapsensa lakisääteisiä edustajia. Tässä ominaisuudessa he edustavat lastaan kaikissa yhteiskuntaelämään liittyvissä asioissa ja hoitavat lapsensa omaisuutta.

Riippumatta siitä, käyttääkö vanhempi vanhempainvastuuta, kummankin vanhemman on osallistuttava lapsen elatukseen ja kasvatukseen varojensa ja lapsen tarpeiden mukaan.

2 Kuka lapsen huoltaja yleensä on?

Vanhempainvastuu kuuluu tasapuolisesti kummallekin vanhemmalle. Aiempi vanhempainvastuun käsite "*puissance paternelle*" poistettiin käytöstä vuonna 1970.

Ranskassa erotetaan vanhempainvastuun kantaminen (*être titulaire de l'autorité parentale*) ja vanhempainvastuun käyttäminen (*avoir l'exercice de l'autorité parentale*). Vanhempi voi olla vanhempainvastuunkantaja voimatta kuitenkaan käyttää tätä vastuuta.

Periaatteessa kumpikin vanhempi käyttää vanhempainvastuuta yhdessä, paitsi jos isä on tunnustanut lapsen yli vuosi lapsen syntymän jälkeen (tässä tapauksessa vain tuomioistuimelle annettu yhteinen ilmoitus tai perhetuomioistuimen tuomarin (*juge aux affaires familiales*) päätös mahdollistaa sen, että vanhempainvastuuta voidaan käyttää yhdessä), jolloin vain äiti käyttää vanhempainvastuuta. Yleensä vanhemmat kuitenkin käyttävät vanhempainvastuuta yhdessä.

Vanhempainvastuuta yhdessä käyttävien vanhempien on tehtävä yhdessä kaikki tärkeät lastaan koskevat päätökset (kuten muutto, koulun vaihtaminen, kirurgiset toimenpiteet).

Jos vanhempi on vanhempainvastuunkantaja mutta ei käytä vanhempainvastuuta, hänelle on kuitenkin ilmoitettava toisen vanhemman tekemistä tärkeistä päätöksistä, jotta hän voi toteuttaa lapsen "valvomista" koskevaa oikeuttaan ja velvollisuuttaan. Hänet on pidettävä ajan tasalla, jotta hän voi tarvittaessa ilmoittaa sosiaalihuoltoon tai tuomarille mahdollisista vakavista ongelmista. Hänellä on edelleen velvollisuus osallistua lapsen elatukseen ja kasvatukseen, ja hän saattaa siksi joutua maksamaan elatustukea. Tuomari voi määrätä, että kumpikin vanhempi yhdessä tai vain toinen vanhemmista käyttää vanhempainvastuuta.

3 Voidaanko lapselle määrätä muu huoltaja, jos lapsen vanhemmat eivät kykene tai ovat haluttomia toimimaan lapsensa huoltajina?

Jos vanhemmat eivät väliaikaisesti pysty huolehtimaan lapsistaan, he voivat uskoa tämän tehtävän kolmannelle osapuolelle. He voivat myös pyytää, että tuomari siirtää vanhempainvastuun käyttämisen tälle kolmannelle osapuolelle. Vanhempainvastuun siirto on vapaaehtoinen.

Jos vanhemmat saattavat lapsensa vaaraan, tuomioistuin, jolle vanhemmat yhdessä tai toinen vanhemmista tai henkilö, jonka hoivaan lapsi on annettu, tai alaikäisen holhooja tai alaikäinen itse on antanut asian käsiteltäväksi, tai yleinen syyttäjä voi päättää lapsen sijoittamisesta ja antaa hänet kolmannen osapuolen tai lastensuojeluyksikön (*Aide Sociale à l'Enfance*) huostaan aluevaltuuston (*Conseil départemental*) puheenjohtajan valtuutuksella.

Yleensä, jos vanhemmat suhtautuvat selkeän välipitämättömästi vanhempainvastuun käyttämiseen tai ovat kykenemättömiä sen käyttämiseen kaikilta tai tietyiltä osin, se henkilö, hoitolaitos tai lastensuojeluyksikkö, jonka hoivaan tai johon lapsi sijoitettiin, tai perheenjäsen voi antaa asian tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen vanhempainvastuun siirretyksi itselleen täysimääräisesti tai tietyiltä osin. Tätä nimitetään vanhempainvastuun käyttämisen pakkosiirtämiseksi (*délégation forcée de l'exercice de l'autorité parentale*).

Jos vanhempiin sovelletaan suojaavaa toimenpidettä (kuten holhousta tai edunvalvontaa), heiltä ei välttämättä evätä oikeutta vanhempainvastuun käyttämiseen. Tietyissä tilanteissa ja tietyjen ehtojen täytyessä vanhempainvastuun käyttäminen tai holhous voidaan siirtää lapsen edun vuoksi.

Jos vanhemmat ovat kuolleet tai heiltä evätään oikeus käyttää vanhempainvastuuta (etenkin jos vanhempi on poissa oleva tai ei pysty ilmaisemaan tahtoaan), päätetään lapsen holhouksesta. Tätä varten perustetaan holhouslautakunta, joka muodostuu vähintään neljästä henkilöstä, jotka valitaan lapsen etua ajatellen. Heidän joukostaan valitaan holhooja ja apuholhooja. Alaikäisten holhousasioita käsittelevä perhetuomioistuin seuraa holhoustoimenpidettä.

Vanhempainvastuu on oikeusjärjestyksen perusteiden mukainen toiminto. Se on luovuttamaton oikeus. Vanhemmat eivät voi kieltäytyä siitä.

He voivat esittää tietyjä vanhempainvastuuseen liittyviä pyyntöjä tai päättää, että yksinomaan toinen vanhemmista käyttää vanhempainvastuuta. Tästä päätettäessä on kuitenkin huomioitava lapsen etu.

Ellei muuta sovita, tuomari päättää siitä, kuka käyttää vanhempainvastuuta. Vanhempainvastuun käyttämisen siirtämistä kolmannelle osapuolelle valvoo aina tuomioistuin.

4 Kuinka huoltajuudesta päätetään silloin kun vanhemmat eroavat tai muuttavat erilleen?

Vanhempien ero ei vaikuta vanhempainvastuun käyttämisen siirtämistä koskeviin sääntöihin. Kummankin vanhemman on edelleen huolehdittava lapsista ja tehtävä yhdessä heitä koskevat päätökset lapsen edun mukaisesti.

Jos he eivät pääse yhteisymmärykseen, perhetuomioistuimen tuomari päättää vanhempainvastuun käyttämistä koskevista järjestelyistä avioeromenettelyssä tai vanhempainvastuun käyttöä koskevassa menettelyssä ja ottaa siinä huomioon seuraavat seikat:

1° vanhempien aiemmin noudattama käytäntö tai mahdolliset aiemmin tehdyt sopimukset

2° alaikäisen lapsen tuomarin kuultavana ollessaan esittämät näkemykset

3° kummankin vanhemman kyky hoitaa velvollisuutensa ja kunnioittaa toisen vanhemman oikeuksia

4° asiantuntijoiden mahdollisesti laatimien raporttien tulokset ottaen erityisesti huomioon lapsen ikä

5° mahdollisista sosiaaliviranomaisten kuulusteluista tai vastakuulusteluista saadut tiedot

6° vanhemman toiseen vanhempaan kohdistama fyysinen tai psykologinen painostus tai väkivalta.

5 Jos vanhemmat pääsevät sopimukseen lapsen huoltajuudesta, miten sopimus saadaan oikeudellisesti sitovaksi?

Vanhemmat voivat sopia kaikista toimista, joista on päätettävä lapsen edun mukaisesti, ja laatia vanhemmuutta koskevan sopimuksen (*convention parentale*) joko keskenään tai sovittelijan ja/tai asianajajiansa avulla.

Tämän jälkeen he voivat panna sopimuksen täytäntöön pyytämällä perhetuomioistuimen tuomaria hyväksymään sopimuksen, jossa he määrittävät vanhempainvastuun käyttämistä koskevat järjestelyt ja sopivat osallistumisesta lapsen elatukseen ja kasvatukseen.

Tuomari ei voi tehdä sopimukseen muutoksia. Hän hyväksyy sopimuksen, paitsi jos hän toteaa, ettei sopimus suojaa riittävällä tavalla lapsen etua tai että vanhemmat eivät ole antaneet suostumustaan vapaaehtoisesti, jolloin hän ei hyväksy sopimusta. Tuomari voi tehdä päätöksen ilman käsittelyä.

Kun avioero tapahtuu puolisoien yhteisestä hakemuksesta, kumpikin vanhempi ja heidän asianajajansa voivat määrittää vanhempainvastuuta koskevat järjestelyt avioerosopimuksessa. Puolisot ja heidän asianajajansa allekirjoittavat tämän sopimuksen vähintään 15 päivän harkinta-ajan jälkeen. Sopimus annetaan notaarille, minkä seurauksena siitä tulee täytäntöönpanokelpoinen.

Näin ollen, ellei avioeroa haeta yhdessä niin, että asianajajan laatiman sopimuksen alkuperäinen kappale annetaan notaarin säilytettäväksi, on asia annettava tuomioistuimen käsiteltäväksi, jotta vanhempien välinen sopimus vanhempainvastuun käyttämistä koskevista järjestelyistä voidaan panna täytäntöön.

6 Jos vanhemmat eivät pääse yksimielisyyteen lapsen huoltajuudesta, mitä muita keinoja asian ratkaisemiseksi on tuomioistuinkäsittelyn lisäksi?

Jos vanhemmat eivät pääse sopimukseen eivätkä halua antaa asiaa tuomioistuimen käsiteltäväksi, he voivat omasta aloitteestaan osallistua perheasioiden sovitteluun.

Perheasioiden sovittelun tarkoituksena on luoda vanhempien välille keskusteluyhteys, jotta he voisivat yhdessä sopia asioista niin, että kaikkien osapuolten ja etenkin lasten tarpeet otetaan huomioon. Sovittelussa on mahdollisuus vähentää ristiriitoja keskustelemalla, edistää keskinäistä ymmärtämystä ja luottamusta ja siten löytää käytännön ratkaisuja sekä perhettä koskeviin järjestelyihin että taloudellisiin kysymyksiin. Jos vanhemmat eivät pääse sopimukseen, he voivat antaa asian tuomioistuimen käsiteltäväksi. Jos he pääsevät sopimukseen, he voivat antaa sopimuksensa tuomarin hyväksyttäväksi tai sisällyttää sen kummankin suostumuksella avioerosopimukseen.

7 Jos vanhemmat vievät asian oikeuteen, mistä lapseen liittyvistä asioista tuomari voi päättää?

Perhetuomioistuimen tuomarilla on toimivalta tehdä vanhempainvastuun käyttämistä koskeva päätös.

Hän voi antaa oikeuden vanhempainvastuun käyttämiseen vain toiselle vanhemmista tai todeta, että vanhemmat käyttävät vanhempainvastuuta yhdessä. Jos vanhempien välillä on erimielisyyttä, tuomari voi antaa toiselle vanhemmalle valtuudet päättää kertaluontoisesti asiasta, johon periaatteessa tarvitaan kummankin vanhemman suostumus, kuten lapsen muutosta, koulun vaihtamisesta tai kirurgisesta toimenpiteestä.

Perhetuomioistuimen tuomari voi myös kieltää alaikäisen lapsen poistumisen maasta, jos vanhemmat ovat asiasta eri mieltä. Tämä koskee etenkin tapauksia, joissa vaarana on, että toinen vanhemmista poistuu maasta lapsen kanssa aikomatta palata takaisin ja rikkoo näin toisen vanhemman oikeuksia. Asia annetaan useimmiten tuomioistuimen käsiteltäväksi silloin, kun halutaan sopia lapsen asuinpaikasta joko toisen vanhemman tai kummankin vanhemman kotona. Jos lapsen asuinpaikaksi vahvistetaan toisen vanhemman koti, tuomari vahvistaa samalla toiselle vanhemmalle tapaamis- ja luonapito-oikeuden tai ainoastaan tapaamisoikeuden päiväsaikaan.

Jos tapaaminen voi olla lapselle vaaraksi, tuomari voi päättää, että se vanhempi, jolla on tapaamisoikeus, tapaa lapsen tapaamispaikassa eli puolueettomassa tilassa, jota ammattilaiset valvovat. Yleensä kysymyksessä on tähän tarkoitukseen järjestetty tila, jossa myös sosiaalityöntekijät ja psykologit ovat läsnä.

Perhetuomioistuimen tuomarilla on myös toimivalta päättää, että se osapuoli, joka ei huolehdi lapsesta päivittäin, osallistuu lapsen elatukseen ja kasvatukseen. Yleensä tämä tarkoittaa kuukausittaista elatustukea, jonka vanhempi maksaa toiselle vanhemmalle.

8 Jos tuomioistuin päättää, että huoltajuus kuuluu yksin toiselle vanhemmista, tarkoittaako tämä, että hän saa päättää kaikista lasta koskevista asioista kysymättä toiselta vanhemmalta?

Jos tuomioistuin vahvistaa, että lapsen asuinpaikka on toisen vanhemman kotona, toinen vanhempi käyttää edelleen vanhempainvastuuta yhdessä huoltajaksi määrätyn vanhemman kanssa, ellei toisin päätetä, vaikka lapsi ei käykään hänen kotonaan. Vanhempien on edelleen tehtävä yhdessä kaikki tärkeät päätökset. Jos he eivät pääse yksimielisyyteen, heidän on annettava asia tuomioistuimen käsiteltäväksi. Jos lapsen etu sitä edellyttää, tuomioistuin voi määrätä vanhempainvastuun käyttämisen vain toiselle vanhemmalle. Tämä päätös saatetaan tehdä, jos toinen vanhemmista on soveltumaton tai ei ole kiinnostunut huolehtimaan lapsesta tai häneen ei saada yhteyttä tai hän hankaloittaa jatkuvasti asioita, kun on lapsen edun mukaista tehdä päätökset viipymättä.

Sillä vanhemmalla, jolta oikeus vanhempainvastuun käyttämiseen evätään, säilyy oikeus valvoa lapsen kasvatusta, ja hänelle on tiedotettava lasta koskevista tärkeistä päätöksistä.

9 Jos tuomioistuin päättää, että vanhemmillä on yhteishuoltajuus, mitä se käytännössä merkitsee?

Käsite "lapsen huoltajuus" (*garde de l'enfant*) poistettiin Ranskan perheoikeudesta vuonna 1987.

"Yhteishuoltajuuden" (*garde conjointe*) käsitettä voidaan Ranskan lainsäädännössä tarkastella joko laajassa merkityksessä, jolloin sillä tarkoitetaan vanhempainvastuun käyttämistä yhdessä, tai suppeassa merkityksessä, jolloin sillä tarkoitetaan sitä, että lapsi asuu vuorotellen kummankin vanhemman luona (toisinaan tähän viitataan termillä *garde alternée*, mutta juridisesti ilmaisu on virheellinen, ja sen sijaan pitäisi käyttää ilmaisua "vuoroasuminen" (*résidence fixée en alternance*)).

Vanhemmat käyttävät yleensä vanhempainvastuuta yhdessä ilman tuomioistuimen päätöstä. Yhteisvanhemmuuden periaate tunnustetaan Ranskan lainsäädännössä. Sillä tarkoitetaan sitä, että kumpikin vanhempi osallistuu tasapuolisesti lapsen elämään ja hänen kasvatukseensa ja huolehtii hänestä ja hänen tarpeistaan päivittäin.

Vanhempainvastuun käyttäminen yhdessä tarkoittaa sitä, että vanhemmat tekevät yhdessä kaikki lasta koskevat tärkeät päätökset.

Lapsi voi myös asua vuoroviikoin kummankin vanhemman luona. Tämä edellyttää, että vanhempien asunnot ovat lähekkäin ja että vanhempien välinen kommunikaatio on sujuvaa. Vuoroasuminen ei edellytä välttämättä sitä, että asumisaika jakautuu tasapuolisesti.

Usein vanhemmat käyttävät vanhempainvastuuta yhdessä, mutta lapsen asuinpaikka on toisen vanhemman luona, ja toisella vanhemmalla on tapaamis- ja luonapito-oikeus.

10 Minkä tuomioistuimen tai viranomaisen puoleen tulee kääntyä, jos halutaan laittaa lapsen huoltoasia vireille? Mitä mahdollisuuksia tähän liittyy ja mitkä asiakirjat hakemukseen tulee liittää?

Perhetuomioistuimen tuomarilla on toimivalta tehdä vanhempainvastuuta koskevia päätöksiä. Asia voidaan antaa hänen käsiteltäväkseen esittämällä hakemus tuomioistuimen kansliassa joko yhdessä tai niin, että vain toinen osapuoli tai haastemies esittää sen.

Menettely on suullinen eikä asianajajan läsnäolo ole välttämätöntä. Osapuolilla on mahdollisuus käyttää asianajajaa avustajanaan tai edustajanaan.

Hakemuksessa on mainittava osapuolten suku- ja etunimet sekä osoite tai tarvittaessa vastaajan viimeisin tiedossa oleva osoite. Hakemuksessa on mainittava hakemuksen kohde ja esitettävä perusteet lyhyesti. Hakemuksen esittävän osapuolen tai hänen asianajajansa on päivättävä ja allekirjoitettava hakemus.

Asian tuomioistuimen käsiteltäväksi antavan vanhemman on lisäksi esitettävä seuraavat asiakirjat:

- täydellinen kopio jokaisen hakemuksen kohteena olevan lapsen syntymätodistuksesta
- tarvittaessa aiemmat tuomioistuimen päätökset
- kopio hakijan henkilötodistuksesta
- todiste kotiosoitteesta (kuten vuokranmaksukuitti, sähkölasku)

ja hakemuksen luonteen mukaan esimerkiksi kopio viimeisimmästä verotuspäätöksestä, viimeisimmästä veroilmoituksesta, kolme viimeisintä palkkakuuttia ja todisteista saaduista sosiaalietuuksista.

Vanhempainvastuun käyttämistä koskevia järjestelyjä voidaan käsitellä myös avioeron yhteydessä. Kun avioeroa haetaan yhteisesti, vanhempien on oltava täysin yksimielisiä. Kummallakin on oltava oma asianajaja. Harkinta-ajan jälkeen avioerosopimuksen alkuperäinen kappale annetaan notaarin säilytettäväksi, minkä seurauksena sopimuksesta tulee täytäntöönpanokelpoinen. Jos lapsi pyytää mahdollisuutta tulla kuultavaksi, avioero on käsiteltävä tuomioistuimessa ja käsitelijänä on tuomari tai hänen nimeämänsä henkilö.

Muissa avioerotapauksissa päätöksen antaa tuomari. Osapuolilla on oltava asianajaja.

Lasta on kuultava aina, jos hänen katsotaan kykenevän muodostamaan oman näkemyksensä.

11 Mitä menettelyä näissä asioissa sovelletaan? Onko kiireellisiä tilanteita varten erityistä menettelyä?

Jos asia annetaan käsiteltäväksi esittämällä hakemus (*requête*), tuomioistuimen kanslia kutsuu 15 päivää hakemuksen vastaanottamisen jälkeen vastaajan kuultavaksi kirjatulla kirjeellä, johon on liitetty vastaanottotodistus.

Jos hakemuksessa kuitenkin todetaan, että vastaajan osoite on viimeisin tiedossa oleva osoite, kanslia pyytää hakijaa antamaan asian tiedoksi asianomaiselle henkilökohtaisesti.

Kanslia ilmoittaa hakemuksen laajalle millä tahansa keinolla asian käsittelyn paikan, päivän ja kellonajan.

Perheoikeuden tuomari voi tehdä päätöksiä vanhempainvastuuta koskevista asioista myös avioeromenettelyn yhteydessä (ks. avioero).

Hätätapauksissa perheoikeuden tuomari toimii myös välitoimista päättävänä tuomarina. Asia voidaan antaa hänen käsiteltäväkseen kiireellisessä välitoimimenettelyssä esittämällä haaste (*par voie d'assignation*). Tuomari tutkii asian kummankin osapuolen läsnä ollessa ja tekee päätöksen antamalla määräyksen, joka ei vaikuta pääasiassa tehtävän päätöksen oikeusvoimaisuuteen. Välitoimimenettelyssä tuomari voi hyväksyä nopeasti väliaikaisia toimenpiteitä ennen pääasiassa tehtävää päätöstä. Näin välitoimia koskevalla pyynnöllä voidaan säilyttää vanhemman oikeudet.

Perheoikeuden tuomari voi määrätä välitoimimenettelyssä sellaisia toimenpiteitä, joita ei vastusteta perustellusti tai jotka ovat riita-asian vuoksi aiheellisia.

Koska kysymys on vain väliaikaisista toimenpiteistä, menettelyä käytetään harvoin.

Asianmukaisesti perustelluissa kiireellisissä tapauksissa perheoikeuden tuomari, jonka käsiteltäväksi asia on hakemuksella annettu, voi antaa luvan asian käsittelylle lähitulevaisuudessa. Tässä tapauksessa tuomari tekee asiaa koskevan päätöksen, mutta lyhyemmässä määräajassa. Tämä on usein käytetty menettely.

Laissa säädetyissä tapauksissa asia voidaan antaa perheoikeuden tuomarin käsiteltäväksi myös nopeutetussa menettelyssä (perheoikeuden alalla menettely liittyy lapsen laittomaan poisvientiin). Asia otetaan käsiteltäväksi esittämällä haaste, ja tuomari antaa pääasiassa päätöksen välittömästi. Tässä tapauksessa ei ole tarpeen perustella asian kiireellisyyttä. Menettelyn luonteen vuoksi päivämäärä on sovittava pikaisesti.

Myös perheväkivallan tapauksessa voidaan asia antaa siviililain 515-9 §:n ja sitä seuraavien pykälien perusteella kiireellisesti perheoikeuden tuomarin käsiteltäväksi, jotta tämä voi antaa suojelumääräyksen. Tämän jälkeen tuomarin on annettava päätöksensä kuuden päivän kuluessa siitä päivästä, kun käsittelypäivä on sovittu (28. joulukuuta 2019 annettu laki). Tämän suojelutoimenpiteen tarkoituksena on suojella fyysisen tai henkisen väkivallan uhriksi joutunutta puolisoa tai entistä puolisoa kieltämällä kaikenlainen yhteydenpito puolisoiden välillä ja tarvittaessa väkivaltaisen puolison tai entisen puolison ja lasten välillä. Suojelumääräyksen yhteydessä tuomari määrittää myös lapsia koskevaan vanhempainvastuuseen liittyvät toimenpiteet. Hän voi päättää, että vain väkivallan kohteena olevalla vanhemmalla on oikeus käyttää vanhempainvastuuta, evätä väkivaltaiselta vanhemmalta tapaamis- ja luonapito-oikeuden tai sallia tälle rajoitetun tapaamisoikeuden tapaamispaikassa.

12 Myönnetäänkö oikeudenkäyntikuluihin oikeusapua?

Ranskan valtio voi maksaa oikeudenkäyntikulut (kuten asianajajan palkkiot, haastemiehen kulut, perheen sosiaalisten olojen tutkimus (*enquête sociale*)).

Oikeusapua myönnetään henkilölle hänen varojensa perusteella. Oikeusapu voi kattaa kaikki oikeudenkäyntikulut tai vain osan niistä kantajan tulojen ja hänen huollettavanaan olevien henkilöiden määrän perusteella. Hakemus on esitettävä sen tuomioistuimen oikeusaputoimistolle (*bureau d'aide juridictionnelle*), jossa asia on käsiteltävänä.

13 Voiko lapsen huoltoa koskevaan päätökseen hakea muutosta?

Perheoikeuden tuomarin päätöksiin voidaan hakea muutosta kuukauden kuluessa. Tämä ei kuitenkaan koske päätöksiä, jotka perustuvat siviiliprosessilain (*Code de procédure civile*) 481-1 §:ään (pääasian käsittelyssä noudatettavat nopeutetut menettelyt tapauksissa, joissa on kyse laittomasta poisviennistä) ja joihin voidaan hakea muutosta 15 päivän kuluessa.

Perheoikeuden tuomarin määräyksiin voidaan hakea muutosta 15 päivän kuluessa (välitoimimenettelyt, suojelumääräys).

Muutosta on haettava kirjallisesti, ja asianajajan käyttö on pakollista. Muutoksenhaku käsitellään muutoksenhakutuomioistuimessa (*Cour d'appel*).

14 Joissain tapauksissa lapsen huoltoa koskevan päätöksen täytäntöönpanoa täytyy hakea tuomioistuimelta tai toiselta viranomaiselta. Mitä menettelyä tällaisissa tapauksissa sovelletaan?

Vanhempainvastuuta koskevat perheoikeuden tuomarin päätökset ovat suoraan täytäntöönpanokelpoisia.

Jos perheoikeuden tuomarin antamaa päätöstä ei noudateta, esimerkiksi jos toisella vanhemmalla on tapaamis- ja luonapito-oikeus ja toinen vanhempi estää häntä käyttämästä näitä oikeuksia, asiasta voidaan valittaa yleiselle syyttäjälle (*procureur de la République*) sen alueen tuomioistuimessa, jossa lapsi asuu.

Toisen vanhemman tapaamis- ja luonapito-oikeuden käyttämisen estäminen on rikos (*non-représentation d'enfant mineur*), josta voidaan määrätä rangaistuksena yksi vuosi vankeutta ja 15 000 euroa sakkoja.

Perheoikeuden tuomari voi määrätä toimenpiteiden lisäksi myös uhkasakon. Hän voi myös viran puolesta varmistaa päätöksensä täytäntöönpanon määräämällä uhkasakon. Jos olosuhteet sitä edellyttävät, hän voi lisätä uhkasakon myös toisen tuomarin tekemään päätökseen ja yhteisesti tehdyssä avioerosopimuksessa vahvistettuun vanhempainvastuuta koskevaan sopimukseen.

Jos vanhempi tarkoituksellisesti estää vakavasti tai toistuvasti päätöksen, yhteisesti haettua avioeroa koskevan sopimuksen, jonka kumpikin puoliso ja heidän asianajajansa ovat allekirjoittaneet ja jonka alkuperäinen kappale on annettu notaarin säilytettäväksi, tai vanhempainvastuun käyttämistä koskevan hyväksytyn sopimuksen täytäntöönpanoa, perheoikeuden tuomari voi määrätä kyseisen vanhemman maksamaan 10 000 euroa sakkoja (*amende civile*). Perheoikeuden tuomarin tai asianomaisen vanhemman pyynnöstä yleinen syyttäjä voi poikkeustapauksissa pyytää poliisilta apua sen varmistamisessa, että tuomarin päätös, yhteisesti haettua avioeroa koskeva sopimus tai vanhempainvastuun käyttämistä, esimerkiksi tapaamis- ja luonapito-oikeuden käyttämistä, koskeva hyväksytty sopimus pannaan täytäntöön.

Näin ollen tapauksen mukaan asia on annettava joko yleisen syyttäjän tai päätöksen antaneen perheoikeuden tuomarin käsiteltäväksi.

15 Millä tavoin tulee menetellä, jos halutaan, että toisen jäsenvaltion tuomioistuimen antama huoltajuuspäätös tunnustetaan ja pannaan täytäntöön tässä jäsenvaltiossa?

Toisessa jäsenvaltiossa annetut vanhempainvastuuta koskevat tuomioistuimen päätökset tunnustetaan ja voidaan panna täytäntöön Ranskassa ilman erityistä menettelyä, jossa ne julistetaan täytäntöönpanokelpoisiksi (*procédure d'exequatur*).

Kaikkia vanhempainvastuuta koskevia päätöksiä ei kuitenkaan panna täytäntöön välittömästi, vaan ainoastaan päätökset, jotka koskevat tapaamisoikeutta ja lapsen palauttamista. Täytäntöönpanoa varten on esitettävä tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta avioliittoa ja vanhempainvastuuta koskevissa asioissa 27. marraskuuta 2003 annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 2201/2003 (Bryssel II a -asetus) tarkoitetut todistukset. Muiden vanhempainvastuuta koskevien päätösten osalta tarvitaan täytäntöönpanomääräys, joka annetaan asiaankuuluvan todistuksen perusteella.

Bryssel II a -asetuksen mukaiset ulkomaisten täytäntöönpanoasiakirjojen tunnustamista tai täytäntöönpanokelpoisuuden vahvistamista koskevat hakemukset esitetään Ranskassa yhdistetyn tuomioistuimen (*tribunal judiciaire*) presidentille tai hänen edustajalleen (siviiliprosessilain 509-2 §). Tuomarille esitettävän hakemuksen ei tarvitse olla asianajajan tekemä.

16 Minkä tuomioistuimen puoleen tulee tässä jäsenvaltiossa kääntyä, jos halutaan vastustaa sitä, että toisen jäsenvaltion tuomioistuimen antama huoltajuuspäätös tunnustetaan? Mitä menettelyä tällaisissa tapauksissa sovelletaan?

Edellä mainitun asetuksen 21 artiklan 3 kohdan mukaisesti jokainen, jonka etua tuomion tunnustaminen koskee, voi pyytää, että ”tuomio on tunnustettava tai jätettävä tunnustamatta”.

Ranskassa hakemus, joka koskee toisessa EU:n jäsenvaltiossa tuomioistuimen antaman vanhempainvastuuta koskevan päätöksen tunnustamatta jättämistä, on esitettävä yhdistetyn tuomioistuimen presidentille tai hänen edustajalleen.

Hakemus voidaan vastaanottaa vain seuraavista syistä:

- päätös on ristiriidassa sen jäsenvaltion oikeusjärjestyksen perusteiden kanssa, jossa tunnustamista haetaan, kun otetaan huomioon lapsen etu
- lasta ei ole kuultu, jos lapsen kuuleminen on perusperiaate sen jäsenvaltion menettelyssä, jossa tunnustamista haetaan; puolustautumisoikeuksia ei ole noudatettu
- vanhempainvastuun käyttäminen on estetty
- yhteensopimattomuus myöhemmin tehdyn päätöksen kanssa joko siinä valtiossa, jossa tunnustamista haetaan, tai toisessa jäsenvaltiossa tai kolmannessa maassa, kun kyseinen päätös täyttää tunnustamisen ehdot siinä valtiossa, jossa tunnustamista haetaan
- päätös ei ole sijoittamista koskevan menettelyn mukainen.

Yhdistetyn tuomioistuimen presidentin tekemään päätöksen voidaan hakea muutosta.

17 Mitä lakia tuomioistuin soveltaa lapsen huoltoa koskevassa oikeudenkäynnissä silloin kun lapsi tai osapuolet eivät asu tässä jäsenvaltiossa tai kun he ovat eri maiden kansalaisia?

Kun asiaan liittyy kansainvälinen ulottuvuus (toinen osapuolista tai lapsi asuu ulkomailla, toisen maan kansalaisuus), on ensin määritettävä, onko ranskalainen tuomioistuin toimivaltainen.

Ranskan tuomioistuinten toimivalta

Marraskuun 27. päivänä 2003 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2201/2003 8 artiklan perusteella jos lapsen asuinpaikka on Ranskassa, toimivalta vanhempainvastuuta koskevissa asioissa on ranskalaisella tuomioistuimella.

Saman asetuksen 12 artiklan 1 kohdan perusteella jos ranskalainen tuomioistuin on toimivaltainen tekemään puolisoiden avioerohakemusta koskevia päätöksiä, on se toimivaltainen myös vanhempainvastuuta koskevissa päätöksissä, jos vanhemmat käyttävät vanhempainvastuuta yhdessä ja he ovat hyväksyneet nimenomaisesti ranskalaisen tuomioistuimen toimivallan ja toimivalta on lapsen edun mukainen.

Asetuksen 12 artiklan 3 kohdan mukaan jäsenvaltion tuomioistuimet ovat toimivaltaisia vanhempainvastuusiassa myös muissa kuin kyseisen artiklan 1 kohdassa tarkoitetuissa oikeudenkäynneissä silloin, kun lapsella on kiinteät siteet jäsenvaltioon erityisesti sen vuoksi, että jommankumman vanhempainvastuunkantajan asuinpaikka on kyseisessä jäsenvaltiossa tai että lapsi on kyseisen jäsenvaltion kansalainen, ja kun kaikki menettelyn asianosaiset ovat nimenomaisesti tai millä muulla tavalla tahansa yksiselitteisesti hyväksyneet kyseisen jäsenvaltion tuomioistuinten toimivallan asian vireillepanoajankohtana ja toimivalta on lapsen edun mukainen.

Lapsen aiemman asuinpaikan tuomioistuinten toimivaltaa voidaan myös laajentaa, jos lapsi on muuttanut toiseen jäsenvaltioon enintään kolme kuukautta aiemmin ja kiista liittyy tapaamisoikeuksien muuttumiseen.

Marraskuun 27. päivänä 2003 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 2201/2003 13 artiklan perusteella jos lapsen asuinpaikkaa ei kyetä ratkaisemaan eikä toimivaltaa voida määrittää 12 artiklan nojalla, toimivalta on Ranskan tuomioistuimilla, jos lapsen olinpaikka on Ranskassa eikä hänen asuinpaikkaansa voida ratkaista (pakolaislapset tai siirtymään joutuneet lapset).

Tietyissä tilanteissa voidaan soveltaa myös muuta kansainvälistä sopimusta tai Ranskan kansainvälisen yksityisoikeuden määräyksiä, joiden perusteella ranskalainen tuomioistuin voi katsoa olevansa toimivaltainen.

Sovellettava lainsäädäntö

Ranskassa sovelletaan tässä asiassa toimivallasta, sovellettavasta laista, toimenpiteiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta sekä yhteistyöstä vanhempainvastuuseen ja lasten suojeluun liittyvissä asioissa 19. lokakuuta 1996 tehdyn Haagin yleissopimuksen 15 artiklaa. Näin ollen tuomioistuimet, joilla on toimivalta tehdä päätöksiä vanhempainvastuuta koskevissa asioissa, soveltavat omaa lainsäädäntöään, ellei yleissopimuksessa määrätä toisin. Jos siis ranskalainen tuomari on toimivaltainen vanhempainvastuuta koskevissa asioissa, hän soveltaa Ranskan lainsäädäntöä (tuomioistuinten lakia). Poikkeustapauksissa hän soveltaa tilanteeseen läheisesti liittyvää lakia, jos lapsen etu sitä vaatii.

Tämä verkkosivu on osa [Sinun Eurooppasi](#) -sivustoa.

[Anna palautetta](#) sisällön hyödyllisyydestä.

This webpage is part of an EU quality network

Päivitetty viimeksi: 10/08/2021

Tämän sivuston eri kieliversioita ylläpitävät Euroopan oikeudellisen verkoston kansalliset yhteysviranomaiset. Käännökset on tehty Euroopan komissiossa. Muutokset, joita jäsenvaltiot ovat saattaneet tehdä tekstin alkuperäisversioon, eivät välttämättä näy käännöksissä. Komissio tai Euroopan oikeudellinen verkosto eivät ole vastuussa tiedoista, joita esitetään tai joihin viitataan tällä sivustolla. Ks. oikeudellinen huomautus, josta löytyvät tästä sivustosta vastaavan jäsenvaltion tekijänoikeussäännöt.